

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα διερευνά τη φύση και εξελικτική δυναμική των (συν)ομοσπονδιακών ενώσεων στη θεωρητική και συγκριτική τους διάσταση. Αντλώντας από την πολιτική θεωρία των ενώσεων και ιδίως του (συν)ομοσπονδισμού, εξετάζει την πολιτειακή αρχιτεκτονική και τους όρους συγκρότησης, οργάνωσης, λειτουργίας και νομιμοποίησης (συν)ομοσπονδιακών συστημάτων, αντιπαραβάλλοντας τις συστατικές και (μετ)εξελικτικές τους ιδιότητες προς άλλες μορφές συνένωσης, όπως συμπολιτεία, κοινοπολιτεία, διεθνής ένωση, κ.ά. Επίσης, συναρτά τη μορφή «ένωση» προς το «διεθνολογικό» και το «πολιτειολογικό κεκτημένο» του συγκριτικού ομοσπονδισμού με αναφορά στη φύση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως πολιτείες και ως πολιτεία, ήτοι ως διεθνούς συστήματος συνδιάθεσης και ως συντεταγμένου κοινού βίου, αντιστοίχως. Συνολικά, το μάθημα επιδιώκει να εξοικειώσει τους φοιτητές με τη φύση, τη λογική και την εξελικτική δυναμική των ενώσεων στις ποικίλες διεθνολογικές και πολιτειολογικές συνεκδοχές τους.

Μαθησιακοί στόχοι

- στην κατανόηση της φύσης και της εξελικτικής δυναμικής των μορφών ένωσης μέσα από τη διερεύνηση ποικίλων πολιτειολογικών συνεκδοχών
- στην εξέταση της πολιτικής θεωρίας του (συν)ομοσπονδισμού και των παράγωγων πολιτειακών εκφάνσεών τους
- στην αξιολόγηση της θεωρητικής θέασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως πολιτείας και ως πολιτειών υπό το φως της (συν)ομοσπονδιακής θεωρίας
- στη διερεύνηση των όρων και απαιτήσεων των πολιτειακών ενώσεων και της εξελικτικής διαμόρφωσης του «κοινού δεσμού» που συνέχει τα μέλη

Περίγραμμα

1. Πόλις, πολιτική, πολιτεία: «συναντήσεις»
2. Αρχιτεκτονικές της μορφής «ένωση»
3. Πολιτική θεωρία του συνομοσπονδισμού
4. Πολιτική θεωρία του ομοσπονδισμού
5. Συνεκδοχές: συμπολιτεία, κοινοπολιτεία, διεθνής ένωση
6. «Συσπονδία»: ο κοινός πολιτειακός δεσμός
7. Συνταγματισμός, δημοκρατία, κυριαρχία
8. Από την κυριαρχία στη συνδιάθεση
9. Το «διεθνολογικό κεκτημένο» των ενώσεων
10. Σύγχρονα (συν)ομοσπονδιακά παραδείγματα
11. Ευρωπαϊκή Ένωση I: (συν)ομοσπονδιακές εκδοχές
12. Ευρωπαϊκή Ένωση II: «οργανωμένη συναρχία»
13. Προς ένα «διανοητικό κεκτημένο» του κλάδου

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση να:

- διαθέτουν βασικές γνώσεις γύρω από τις έννοιες της συνομοσπονδίας, της ομοσπονδίας, της συμπολιτείας και της κοινοπολιτείας
- κατανοούν τους όρους συγκρότησης, εμπέδωσης και (μετ)εξέλιξης (συν)ομοσπονδιακών συστημάτων
- αξιολογήσουν τη συγκριτική εννόηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- έχουν ενισχύσει τη γνώση της/του γύρω από τη διανοητική συμβολή του συγκριτικού ομοσπονδισμού στη μελέτη του φαινομένου της πολιτείας
- έχουν εξοικειωθεί με τις βασικές διεθνολογικές και πολιτειολογικές θεάσεις της μορφής «ένωση»

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

Στην αγγλική

- Beck, H. και P. Funke, P. (2015), 'An introduction to federalism in Greek antiquity', στο H. Beck και P. Funke (επιμ.), *Federalism in Greek antiquity*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Beer, S. H. (1994), *To Make a Nation: The Rediscovery of American Federation*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bellamy, R. (2003), 'Sovereignty, Post-sovereignty and Pre-sovereignty', στο N. Walker (επιμ.), *Sovereignty in Transition*, Oxford: Hart Publishing.
- Börzel, T. A. και Holsli, M. (2003), 'Between Bern and Bonn: Comparative Federalism Meets the European Union', *Governance*, 16(2).
- Burgess, M. (2004), 'Federalism', στο A. Wiener και T. Diez (επιμ.), *European Integration Theory*, Oxford: Oxford University Press.
- Burgess, M. (2006), *Comparative Federalism: Theory and practice*, London and New York: Routledge.
- Burgess, M. και Gagnon, A-G. (επιμ.) (1993), *Comparative Federalism and Federation: Competing Traditions and Future Directions*, London: Harvester .
- Chrysochoou, D. N. (1998), 'Federalism and Democracy Reconsidered', *Regional and Federal Studies*, 8(2).
- Conference Proceedings, *The Modern Concept of Confederalism*, European Commission for Democracy through Law, Council of Europe.
- Davis, S. Rufus (1978), *The Federal Principle: A Journey Through Time in Quest of a Meaning*, London: University of California Press.
- Duchacek, I. D. (1970), *Comparative Federalism: The Territorial Dimension of Politics*, London: Holt, Rinehart and Winston.
- Elazar, D. J. (1998), *Constitutionalizing Globalization: The Postmodern Revival of Confederal Arrangements*, Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Elazar, D. J. (2001), 'The United States and the European Union: Models for Their Epochs', στο K. Nicolaidis και R. Howse (επιμ.), *The Federal Vision: Legitimacy and Levels of Governance in the United States and the European Union*, Oxford: Oxford University Press.
- Elazar, D. J. et al. (1994), *Federal Systems of the World: A Handbook of Federal, Confederal and Autonomy Arrangements*, 2η έκδοση, London: Longman.
- Ferry, Z-M. (2006), *Το Ζήτημα του Ευρωπαϊκού Κράτους*, μετάφραση: Ν. Ζαρταμόπουλος, Αθήνα: Παπαζήσης.

- Forsyth, M. (1994), 'Federalism and Confederalism', στο C. Bacon (επιμ.), *Political Restructuring in Europe: Ethical Perspectives*, London and New York: Routledge.
- Forsyth, M. (1981), *Unions of States: The Theory and Practice of Confederations*, Leicester: Leicester University Press.
- Goldstein, L. F. (2001), *Constituting Federal Sovereignty: The European Union in Comparative Context*, Baltimore, MD: The John Hopkins University Press.
- Hesse, J. J. και Wright, V. (επιμ.) (1996), *Federalizing Europe? The Costs, Benefits and Preconditions of Federal Political Systems*, Oxford: Oxford University Press.
- Hueglin, T. O. και Fenna, A. (2006), *Comparative Federalism: A Systematic Inquiry*, Peterborough, ON: Broadview Press.
- Karmis, D. και Norman, W. (2005), 'The Revival of Federalism in Normative Political Theory', στο (επιμ.), *Theories of Federalism: A Reader*, New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Kelemen, R. D. (2003), 'The Structure and Dynamics of EU Federalism', *Comparative Political Studies*, 36(1-2).
- Larsen, J. A. O. (1986), *Greek Federal States: Their Institution and History*, Oxford: Clarendon Press.
- Lister, F. K. (1996), *The European Union, the United Nations and the Revival of Confederal Governance*, Westport, CT: Greenwood Press.
- Lavdas, K. A. και Chrysochoou, D. N. (2011), *A Republic of Europeans" Civic Potential in a Liberal Milieu*, Cheltenham: Edward Elgar.
- MacCormick, N. (1997), 'Democracy, Subsidiarity and Citizenship in the "European Commonwealth"', *Law and Philosophy*, 16(4).
- Mackil, E. (2013), *Creating a Common Polity: Religion, Economy and Politics in the Making of a Greek Koinon*, Berkeley, CA: University of California Press.
- McKay, D. (2001), *Designing Europe: Comparative Lessons from the Federal Experience*, Oxford: Oxford University Press.
- Morgan, C. (2003), *Early Greek States beyond the Polis*, London and New York: Routledge.
- Nicolaidis, K. (2001), 'Conclusion: The Federal Vision Beyond the Federal State', στο K. Nicolaidis και R. Howse (επιμ.), *The Federal Vision: Legitimacy and Levels of Governance in the United States and the European Union*, Oxford: Oxford University Press.
- Nicolaidis, K. (2004), 'The New Constitution as European Democracy?', *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 7(1).
- Pernice, I. (2002), 'Multilevel Constitutionalism in the European Union: Values, Objectives and Means', *European Law Review*, 27(5).
- Schmidt, V. (2001), 'Federalism and State Governance in the European Union and the United States: An Institutional Perspective', στο K. Nicolaidis και R. Howse (επιμ.), *The Federal Vision: Legitimacy and Levels of Governance in the United States and the European Union*, Oxford: Oxford University Press.
- Sharma, B. M. και Choudhry, L. P. (1967), *Federal Polity*, London: Asia Publishing House.
- Shaw, J. (1999), 'Postnational constitutionalism in the European Union', στο T. Christiansen *et al.* (επιμ.), Αφιέρωμα: 'The Social Construction of Europe' *Journal of European Public Policy*, 6(4).
- Skogstad, G. et al. (επιμ.) (2013), *The Global Promise of Federalism*. Toronto: University of Toronto Press

- Stewart, W. H. (1982), 'Metaphors, Models, and the Development of Federal Theory', *Publius*, 12(2).
- van der Walt, J. και Ellsworth, J. (επιμ.) (2015), *Constitutional Sovereignty and Social Solidarity in Europe*, Baden Baden: Nomos.
- Wheare, K. C. (1963), *Federal Government*, 4η έκδοση, Oxford: Oxford University Press.
- Watts, R. L. (1999), *Comparing Federal Systems*, 2η έκδοση, Montreal and Kingston: McGill-Queens University Press.
- Weiler, J. H. H. (2001), 'Federalism Without Constitutionalism: Europe's *Sonderweg*', στο Κ. Nicolaidis και R. Howse (επιμ.), *The Federal Vision: Legitimacy and Levels of Governance in the United States and the European Union*, Oxford: Oxford University Press.

Στην ελληνική

- Bellamy, R. και Castiglione, D. (2004), «Η Ευρώπη ως δημοκρατία», μετάφραση: Β. Καραγιαννάκου, στο Κ. Α. Λάβδας και Δ. Ν. Χρυσόχου (επιμ.), *Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Πολιτική Θεωρία: Η Πρόκληση του Ρεπουμπλικανισμού*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Church, C. (1996), «Η όχι και τόσο πρότυπη δημοκρατία: Η σχέση του ελβετικού ομοσπονδισμού με την Ευρωπαϊκή Ένωση», στο Μ. Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Σκέψεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Forsyth, M. (1996), «Η σύγχρονη έννοια της συνομοσπονδίας», στο Μ. Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Σκέψεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Mossé, C. (2002), *Οι Θεσμοί στην Κλασική Ελλάδα*, μετάφραση: Μ. Παπαηλιάδη, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Nussbaum, M. C. (1999) (επιμ.), *Υπέρ Πατρίδος: Πατριωτισμός ή Κοσμοπολιτισμός;*, Αθήνα: Scripta.
- Schmitter, P. C. (1995), «Εναλλακτικές Προοπτικές για το Μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Επιπτώσεις τους στην Κοινοτική Πολιτική», μετάφραση: Τ. Παππάς, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 5.
- Sidjanski, D. (2002), *Η Αναζήτηση μιας Πρωτότυπης Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας*, μετάφραση: Μ. Κοσίνα, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Siewert, P. (2004), «Η ομοσπονδία στον ελληνικό κόσμο μέχρι το 338 π.Χ.», μετάφραση: Α. Καμάρα, στο L. Aigner-Foresti *et al.*, *Ομοσπονδίες στον Αρχαίο Κόσμο: Ιδέες και Πράξη*, Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- Δουκέλλης, Π. (2004), «Ομοσπονδιακές θεωρήσεις και πρακτικές των ελληνιστικών και αυτοκρατορικών χρόνων», στο L. Aigner-Foresti *et al.*, *Ομοσπονδίες στον Αρχαίο Κόσμο: Ιδέες και Πράξη*, Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- Ελευθεριάδης, Π. (2004), «Η Ευρωπαϊκή Ένωση ως κοσμοπολιτική έννομη τάξη», στο Κ. Α. Λάβδας και Δ. Ν. Χρυσόχου (επιμ.), *Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Πολιτική Θεωρία: Η Πρόκληση του Ρεπουμπλικανισμού*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Κανελλοπούλου-Μαλούχου, Ν. (2012), *Η χειραφέτηση της Ευρώπης: Συνταγματική θεωρία της ευρωπαϊκής ενοποίησης*, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Μανιτάκης, Α. (2007), *Τι είναι Κράτος*, Αθήνα: Σαββάλας.
- Τσάτσος, Δ. Θ. (2007), *Ευρωπαϊκή Συμπολιτεία: Για μια Ευρωπαϊκή Ένωση των Κρατών, των Λαών, των Πολιτών και του Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Πολιτισμού*, Αθήνα: Λιβάνης
- Τσάτσος, Δ. Θ. (2010), *Πολιτεία*, Αθήνα: Γαβριηλίδης.

- Τσινισιζέλης, Μ. Ι. (1996) (επιμ.), *Σκέψεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Τσινισιζέλης, Μ. Ι. (2021), *Ο Λόγος της Κυριαρχίας: Διανοητικό κεκτημένο, θεωρία της ομοσπονδίας και αντιστίξεις στη σημερινή Ευρώπη*, Αθήνα: Τζιόλας.
- Χρυσόχου, Δ. Ν. (2015), *Θεωρία της ευρωπαϊκής ενοποίησης: Μια διαλεκτική συναρμογή*, 2η έκδοση, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Χρυσόχου, Δ. Ν. (2020), *Πολιτειολογία των ενώσεων*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

Επιστημονικές επιθεωρήσεις

Publius: The Journal of Federalism - academic.oup.com/publius

Regional and Federal Studies - tandfonline.com/toc/frfs20/current

Perspectives on Federalism - on-federalism.eu/index.php

Federal Governance - ojs.library.queensu.ca/index.php/fedgov

Χρήσιμες ιστοσελίδες

International Association of Centers for Federal Studies - iacfs.org/

European Consortium for Political Research Standing Group on Federalism and Regionalism - ecpr.eu/StandingGroups/StandingGroupHome.aspx?ID=7

European Research Papers Archive - eiop.or.at/erpa/

Comparative Federalism and Federation Research Committee, RC28, of the International Political Science Association - comparative-federalism.org/

Centro Studi sul Federalismo - csfederalismo.it/en/about-us/presentation

Center for the Study of Federalism - federalism.org/

Institute of Federalism - unifr.ch/federalism/en/

German Institute for Federal Studies -

iacfs.org/members/germany/deutsches-institut-fur-federalismusforschung-e-v-dif-e-v-german-institute-for-federal-studies

European Centre for Research on Federalism -

iacfs.org/members/germany/europaisches-zentrum-fur-federalismusforschung-ezff-european-centre-for-research-on-federalism-ecrf

Centre for Comparative Constitutional Studies -

iacfs.org/members/australia/centre-for-comparative-constitutional-studies